שם א מיי׳ פ״ב מהלכות וע"ם בכ"מ:

ב ב ג מיי׳ פ״ז מהלי רולח הלכה ה סמג עשין מה מו: פא ד מיי׳ שם הלכה ז:

הגהות הב"ח

הגהות הב"ח

(מ) גמי למר רבה קאי

בעיקרו וכי קטיל ליה

במקומך לשר יטס וכי

במקומך לשר יטס וכי

במקומך אשר יטס וכי

במקומר במקומר להיכן

גדלין נמתכה לויה. כיצ

דלרש לך דנדים לפיי

ולחמרי לך מקוס משמע

ולחמרי לך הקיים

מקוס שסוא שלך דסייע

שמלטמו ככר כיולא כו סוא

שמלטמו ככר כיולא כנ סוא שהלנוחו כבר ביוצא בו הוא שקנטמו כבו כיונה בו הוח סוף גמרא ואח"כ מתחיל המשנה רולח: (ד) רש"י ל"ה עיקרו בפנים וכו' מקודם שנכנס. נ"ב עי' בתוי"ט בפירוש משניות סוף פ"ג דמעשרות ותמלא מבואר מה שכוון רש"י במיבת שנכנס ודוק שם היטב: (ה) ד"ה אמר סיטנו. לא היכו לכל וכו' ולמימר כי היכי דבגופו מצי וכו' וכי הך קולא לית ליה לר' יהודה וכו' כדקאי קאי הס"ד: (ו) ד"ה מקום במקומך. נ"ב עי' בובחים דף קיז ע"א: (1) ד"ה פלך מדינה. נ"ב פי' עיר: (ה) תום' ד"ה אימור וכו׳ לר' יהודה גבי מעשר לחומרא: (ע) ד"ה מר סבר וכו' דפליגי אר' יהודה בתרתי וכו' בערי מקלט מדנקט ירושלים בבא באפי נפשיה הס"ד: (י) ד"ה רב אשי וכו׳ הגוף כו׳ פי׳ רב אשי גא לתרץ הא דפרכינן וכו׳ הכי נמי דבעיקרו: (ל) בא"ד היכי דהוי חומרא כגון היכי דהוי חומנים בגדן בעיקרו בחון וכו' הוא בעיקרו בחון וכו' הוא הדין לה"ל ואות זי נמחק: דהוה מלי למימני הלך כל"ל וחיבת הכל נמחק: ממ"ד עיקר לחומרל ממ"ד עיקר לחומרל ב"ל"ל וחיבת הכל נמחק: כגון עיקרו בחוץ וכוי כי היכי דבנופו לא מלי וכוי מכל מקום בעיקר מבפנים: (נ) בא"ד פיי

הגהות הגר"א

רש"י ד"ה באילן וברייתא רשום קו על מלת וברייתא (כלומר דמתניתין היא. אבל מלינו כה"ג בכ"מ ברש"י ותוס' ועי' שיטה מקובלת ב"ק עה :(ע"נ

רבינו חננאל

דתני במקום שהוא נוטה לרבנן. ודחינן אימור דשמעת ליה לר' יהודה דאזיל בתר הנוף לחומרא כו׳ כדמפרש ופשוטה . בעיקרו ועיקרו לפנים מן . התחום דברי הכל לא מצי קטיל ליה דקלטיה עיקרו קאי בגופו והוא חוץ

אים לויך בשמעת ליה לרבי יהודה (ס) לחומרא. ולריך עיון מנח ליה דלא אמרינן גם להקל וי"ל דמסברא אית ליה דלא פליגי רבי יהודה ורבנן כולי האי כי אם בחומרא בעלמא: גבר מעשר

לחומרא עיקרו בחוץ ונופו בפנים כי היכי דבנופו לא מצי פריק בו'. פי׳ לא אולינן בתר נוף לקולא לומר דכי היכי דבנופו דבפנים מלי אכיל בלא פדייה הכי נמי בעיקרו מבחוץ מצי אכיל ליה בלא פדייה אלא לחומרא דוקא לומר דלא מצי פריק ליה בעיקרו ומשמע דפשיטא ליה דבנוף גופיה מלי אכיל דנהי דשדינן עיקר בתר נוף לחומרא מ"מ נוף לא שדינן בתר

עיקרו גם לחומרא: מר סבר עיקרו הוי דרגא כו'. קלת קשה מנא ליה לאפלוגי רבנן ארבי יהודה בהא ויש לומר דמשמע מתוך הברייתא דפליגי (ט) לרבי יהודה בתרתי בין במעשר בין בערי מקלט מדנקט ערי מקלט גבי ירושלים: רב אשי אמר מאי אחר הנוף. פי׳

רב אשי בא יי למידק הא דפרכינן אלא עיקרו בפנים ונופו לחוץ הכא נמי דבעיקרו מצי קטיל וקאמר דאף אחר הנוף קתני מתני' דגם אחר הנוף אזלינן היכי דהוי חומרא (כ) כמו דעיקרו בחוץ ונופו בפנים דשדינן עיקרו בתר נופו ואף בעיקר לא מלי קטיל וה״ה דאזלינן בתר עיקר למישדייה נופו בתר עיקרו לחומרא כגון בעיקרו בפנים ונופו לחוץ דאף בנופו לא קטלינן דאזלינן בתר עיקרו וקשה דא"כ כי היכי דקתני הולך אחר הנוף דהיינו אף אחר הנוף ה״ה דהוה מצי למתני (0 הכל הולך אחר העיקר ועוד קשה דהא לעיל גבי מעשר כי קאמר דאולינן בתר הנוף לחומרא משמע דמכל מקום פשיטא ליה דדין נוף עלמו לא היה בטל כלל דלא שדינן ליה בתר עיקרו כדפרישית לעיל ולכך ניחא פירוש הר"ם דודאי דין נוף עלמו לא היה בטל לעולם גם לחומרא כדפירשתי והכי קאמר אף לאחר

הנוף שדינן ליה עיקר לחומרא (מ) כמו עיקרו בחוץ ונופו בפנים כי היכי דנופו לא מלי קטיל בעיקר נמי לא מלי קטיל והוא הדין דעיקר אזיל בתר נפשיה שיש לעיקר דין עלמו כגון דעיקרו בפנים ונופו בחוץ אע"ג דבנופו מלי קטיל כדפירש דלעולם יש לו לנוף דין עלמו גם להקל מכל מקום דעיקר מבפנים לא מצי קטיל דלא שדינן העיקר בתר הנוף לקולא רק לחומרא אבל הקונטרס פירש אף אחר הנוף משום דבכולי הש"ם שדינן לנוף בתר העיקר אלטריך למימר הכא גבי מקלט דוימנין דשדינן עיקר בתר הנוף לחומרא לפי זה ניחא קלת הא דנקט אחר הנוף טפי מאחר העיקר מיהו גם זה קשיא דהא לענין מעשר לא שדינן לעולם בתר עיקרו כדפ"ל לכך ניחא (0 לפי' הר"ם: פלבר קולשו. קשה דהא אמרינן כבר גולה מפלך [לפלך]

ועוד הא קאמר בן לוי גולה מעיר לעיר ויש לומר דאס גולה מעיר לעיר ויש לומר דאס גולה מעיר לעיר יהיה רשאי לילך בכל העיר ובתחומיה ואם יגלה לפלכו פלכו קולטו בו שלא ילא משכונה לשכונה 6): מעלים

ר' יהודה אומר במערה הולך אחר פתחה באילן הולך אחר נופו אימור דשמעת ליה לר"י גבי מעשר לחומרא עיקרו בחוץ ונופו בפנים כי היכי דבנופו לא מצי פריק בעיקרו נמי לא מצי פריק עיקרו מבפנים ונופו מבחוץ כי היכי דבנופו לא מצי אכיל בלא פדייה בעיקרו נמי לא מצי אכיל בלא פדייה אלא גבי ערי מקלט בשלמא עיקרו בחוץ ונופו בפנים כי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה בעיקרו נמי לא מצי קטיל ליה אלא עיקרו בפנים ונופו בחוץ כי היכי דבנופו מצי קטיל ליה בעיקרו נמי מצי קטיל ליה הא גואי קאי אמר ® רבא בעיקרו דכולי עלמא לא פליגי דלא מצי קטיל קאי בנופו ויכול להורגו בחצים ובצרורות דכ"ע לא פליגי דמצי קטיל ליה כי פליגי במהוי עיקרו דרגא לנופו מר סבר הוי עיקרו דרגא לנופו ומר סבר לא הוי עיקרו דרגא לנופו רב אשי אמר ״מאי אחר הנוף אף אחר הנוף: כותני בהרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה ובן לוי גולה מעיר לעיר: גמ' •ת"ר יושמתי לך מקום וגו' ושמתי לך בחייך מקום ממקומך אשר ינום שמה מלמד שהיו © ישראל מגלין במדבר להיכן מגלין למחנה לויה ימכאן אמרו בן לוי שהַרג גולה מפלך לפלך ואם גלה לפלכו פלכו קולטו אמר רב אחא בריה דרב איקא מאי קרא יכי בעיר מקלמו ישב עיר שקלמתו כבר: ۵ מתני סיכיוצא בו רוצח שגלה לעיר מקלמו ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם רוצח אני אמרו לו אף על פי כן

יקבל מהן שנאמר יוזה דבר הרוצח

תנא בה חדא בירושלים הלך אחר הנוף ולא תנא בה בערי מקלט הלך אחר הנוף מצית מוקמת לה כרבי יהודה אבל השתא מאן ניית לך אימור דשמעת ליה לרבי יהודה גבי מעשר באילן הלך אחר הנוף משום דאיכא למימר לחומרא בין עיקרו בפנים ונופו בחוץ בין עיקרו בחוץ ונופו בפנים דגבי מעשר איכא בין בפנים בין בחוץ חדא לחומרא וחדא להולא חומר בפנים מבחוץ שבחוץ יכול לפדותו ובפנים אינו יכול לפדותו דקלטי ליה מחילות וחומר בחוץ מבפנים שאינו נאכל בחוץ בלא פדייה ובפנים אוכלו בלא פדייה ואיכא למימר כי אמר רבי יהודה הלך אחר הנוף לחומרא אמרה כדמפרש ואזיל: עיקרו בחוץ ונופו בפנים כו'. הלך אחר הנוף לענין פדייה: עיקרו בפנים ונופו לחוד. הלך אחר הנוף לענין אכילה דמישדי עיקרו בתר נופו ואסור לאוכלו בעיקרו אא״כ פדאו (ד) מקודם שנכנס: אלא בערי מקלט. על כרחך עיקרו בפנים ונופו לחוץ לא משכחת לה אלא לקולא: אמר רבא בעיקרו כולי עלמה לה פליגי כו'. לעולם כדקא משנינן הא רבי יהודה והא רבנן דלרבנן לא שדינן לא נוף בתר עיקרו ולא עיקרו בתר נוף לא במעשר ולא בערי מקלט כדקתני קמייתא מכנגד החומה ולפנים כלפנים ורבי יהודה פליג ואמר שדי עיקרו בתר נופו ודקאמרת דלמא לחומרא קאמר אנן נמי לחומרא אמרינן לה לענין מעשר

דשמעת ליה כו'. כלומר היכי בעית

לאוקמא להא דתניא בירושלים הלך

אחר הנוף כו' כר' יהודה הניחא אי

רבי יהודה. לענין מעשר אמרה למילתיה: הלך אחר פתחה. כולה

בפנים ופתוחה לחוץ כלחוץ כולה בחוץ ופתוחה לפנים כלפנים:

באילן הלך אחר נופו. ומתניתין דהכא [א] שׁוברייתא רבי יהודה ומתני׳

דחילן שהוא עומד בפנים כו׳ רבנן ושינויא קמא ליתא: אימור

מעלים כדאמרן ולענין מקלט היכא דעיקרו בחוץ ונופו בפנים דחומרא הוא שדי עיקרו בתר נופו ואם רולח בעיקרו לא מלי קטיל ליה והיכא דעיקרו בפנים ונופו בחוץ דקאמר בה רבי יהודה הלך אחר הנוף לאו למישדי עיקרו בחר נופו ולמימר (ס) דכי היכי בנופו מצי קטיל ליה בעיקרו נמי מצי קטיל קאמר דבעיקרו שבפנים כולי עלמא לא פליגי דלא מלי קטיל והיכא דקאי רולח בנופו שבחוץ ויכול גואל הדם לעמוד חוץ לתחום ולהורגו בחלים ובלרורות כולי עלמא לא פליגי דמצי קטיל דלכולי עלמא נוף בתר עיקר לא שדינן כי פליגי דקאמר ר' יהודה הלך אחר הנוף למהוי עיקרו דרגא לנופו שיכנס גואל הדם בתוך התחום ויעלה דרך העיקר ויהרגנו בנופו קאמר וכי הך קולא אית ליה לר׳ יהודה דהא לאו עיקר שדי בתר נוף אלא כל חד כדקחי: רב אשי אמר מאי אחר הנוף. דקחמר מתני׳ דהכח וכן ברייתא די בערי מקלט אף אחר הנוף ורבי יהודה היא וכולהו לחומרא ולענין מעשר כדשניינן ולענין מקלט אף אחר הנוף קאמר דהיכא דעיקרו בחוץ ונופו בפנים שדי עיקרו בתר נופו לחומרא ולא

תימא כדקאי קאי אבל היכא דעיקרו בפנים ונופו בחוץ שדי נופו בתר עיקרו ולא מצי קטיל בנופו ומשום דבכולי גמרא שדינן נוף בתר עיקר אצטריך הכא למימר דלענין מקלט זמנין דשדינן עיקר בתר נוף לחומרא: מתבי' הרג באוסה העיר. רולח שגלה לעיר מקלט וחזר והרג באותה העיר בשוגג: גולה משרונה לשרונה. בתוך העיר כי מן העיר אינו

רשאי לנאת מפני רציחה ראשונה: **ובן נוי.** שהוא מיושבי העיר והרג בשוגג גולה מעיר לעיר שהוא רשאי לנאת מן העיר שלא גלה שם: לשחי לנחת מפני לכינום למפוסה זכן סד. פיטוס מיושבי טבת האלג בסוגג גומה לעת לבת שמוח לבתי של ערים: מקום ₪ ממקומך. גבו׳ ושמחי לך בחייך. כאן הבטיחו הקדוש ברוך הוא למשה שיזכה למלוה זו בחייו שהבדיל שלש ערים: מקום ₪ ממקומך. שתהא מחנה לויה קולטת ואף ערי מקלט יהיו ערי לויה: פלך. מדינה ₪: מאי קרא. דפלכו קולטו ודמתני נמי דקתני גולה משכונה לשכונה: בעיר מקלטו. קרא ימירא הוא דמלי למכתב כי שם ישב: בורגבי׳ אם אמרו לו אעפ״כ. אנו רולים לכבדך יקבל, מהם:

קא בשל היוא היו לתחום ויכול להורגו בדבר הנזרק דברי הכל מצי קטיל ליה כי פליגי במהוי עיקרו דרגא לנופו לעלות משם להרגו ר' יהודה סבר [הוי] עיקרו דרגא לנופו דאחר הנוף אולינן ורבנן סברי לא. רב אשי אמר מאי אחר הנוף d): דקתני הכל אנה נוטה (אף) (ואף) אחר הנוף d):

א) אולי ר"ל דחוינן אנה נוטה האילן ומה שנוטה לפנים ודאי קולע בין עיקר בין נוף ועוד אולינן לחומרא אף אחר הנוף דאם הנוף בפנים אף העיקר שבחוץ קולע. וכפי" הר"ם בחום":

ל) זכחים קיז. ע"ש,ב) שביעית פ"י מ"ח [ע" רש"ל ותוי"ט], ג) [קל"ע דהא משנה היאו. ד) ולע"ה תוס' זבחים קיז. ד"ה עירן,

תורה אור השלם ו. וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה. וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ ְּוֹשֶׁמְתִּי לְךְּ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָה:

שמות כא יג 2. כִּי בְעִיר מִקְלֶטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכּּהֵן הַגְּּדל וְאַחֲרֵי מוֹת הַבּּהַן הַגְּּדְל יָשוֹב הָרֹצַחִ אֶל אֶרֶץ אָחְזָתוֹ: במדבר לה כח 3. וְזָה דְּבַר הָרִצַחַ אֲשֶׁר יָנוּס שְׁמָּה וְחָי אֲשֶׁר יַכָּה אֶת רֵעהוּ בִּבְלִי דַעַת וְהוּא לֹא שׁוֵא לוֹ מִתְּמֹל שלשם: דברים יט ד

מוסף רש"י שייך לעמוד הקודם

ברך ה' חילו. בכהנים כתיב ישימו קטורה באפך וגו' וסמיך ליה ברך ה' חילו, חללים שבו (פסחים טרנו, חולים שבו (פסחים עב:) חללין שבשבט לוי, דקרא בשבט לוי כחיב (קדושין סו:). דאין עושין שדה מגרש. מגרש הוי אלף אמה סביב לעיר, אלף חמה שב מדכתיב (במדבר לה) מקיר יחוצה אלף אמה מדכתיב (במדבר כה) מקיר העיר וחולה אלף אמה סביב, וחוץ לאומו אלף היה להם ללוים אלף אמה לשדות וכרמים, כדכתיב לשדות וכרמים, כדכתיב (שם) ומדותם מחוץ לעיר וגו', לא מהם אלף אמה והשאר יכרמים. מגרש פנוי מכלום ואין בו בית ואין זורעין אותו אלא נוי הוא לעיר. אין עושין שדה מגרש, משום יישוב ארן ישראל, והיינו חורבן שממעט את הוריעה, ולא מגרש שדה. שמחריב את נוי העיר (ערבין לג:). לא מגרש עיר. מגרש אין . עושין עיר שיעשו בו בתים, שחין עיר נאה בלא מגרש, וכל שכן שאין עושין עיר וכל שכן שאין עושין עיר מגרש, שאין מחריבין את יישוב העיר (שם).

ע״כ שייך לעמוד הקודם ושמתי לך בחייך. רמו לו הקב״ה נמתן תורה שיוכה למלוה זו, כדכתיב (דברים ד) אז יבדיל משה שלש ערים, בסוף ארבעים שנה (זבחים קיז.). מקום ממקומך. דהיינו מחנה לויה אף הוא נקלט (שם, לגירסת: לך מקום, המקום שלך). מכאן אמרו בן לוי. שהיה דר גערי מקלט, שכל ארגעים וחופם, שפני מוצעים ושמנה עיירות של לוים ערי מקלט היו כדאמרינן במסכת מכות (י.) ואם הרג בשונג גולה לאחד מטרי שמתי לך מקום, אף הלוים גלה לפלכו. עלמו כגון משכונה לשכונה, פלכו קולטו. דומיא דמדבר

.(DU)